

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

12. ledna 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78/ES – Článek 3 odst. 1 písm. a) a c) – Podmínky přístupu k samostatné výdělečné činnosti – Podmínky zaměstnání a pracovní podmínky – Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace – Nezávislý podnikatel, který pracuje na základě smlouvy o dílo – Ukončení smlouvy a neuzavření nové – Svobodná volba smluvní strany“

Ve věci C-356/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie (Obvodní soud pro hlavní město Varšavu ve Varšavě, Polsko) ze dne 16. března 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 7. června 2021, v řízení

J. K.

proti

TP S. A.,

za přítomnosti:

PTPA,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, M. L. Arastey Sahún (zpravodajka), F. Biltgen, N. Wahl a J. Passer, soudci,

generální advokátka: T. Ćapeta,

vedoucí soudní kanceláře: M. Siekierzyńska, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 31. května 2022,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za J. K. P. Knutem, adwokat, M. R. Oyarzabal Arigitou, abogada, a B. Van Voorenem, advocaat,

* Jednací jazyk: polština.

- za polskou vládu B. Majczynou, E. Borawskou-Kędzierskou a A. Siwek-Ślusarek, jako zmocněnci,
- za belgickou vládu C. Pochet, L. Van den Broeck a M. Van Regemorter, jako zmocněnkyněmi,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a P. Huurnink, jako zmocněnkyněmi,
- za portugalskou vládu C. Alves, P. Barros da Costa a A. Pimenta, jako zmocněnkyněmi,
- za Evropskou komisi D. Martinem a A. Szmytkowskou, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 8. září 2022,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) a článku 17 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi J. K. (dále jen „žalobce“) a TP S. A. ve věci návrhu na náhradu škody způsobené tím, že tato společnost odmítla z důvodu, který je podle žalobce založen na jeho sexuální orientaci, prodloužit smlouvu o dílo, kterou s ním uzavřela.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 9, 11 a 12 odůvodnění směrnice 2000/78 uvádějí:

„(9) Zaměstnání a povolání jsou klíčovými prvky při zaručení rovných příležitostí pro všechny a velmi přispívají k plné účasti občanů na hospodářském, kulturním a sociálním životě a k osobnímu rozvoji.

[...]

(11) Diskriminace na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace může ohrozit dosažení cílů Smlouvy o ES, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti, solidarity a volného pohybu osob.

(12) K tomuto účelu by měla být v celém Společenství zakázána jakákoli přímá nebo nepřímá diskriminace na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v oblastech zahrnutých touto směrnicí. Tento zákaz diskriminace by se měl vztahovat také na státní příslušníky třetích zemí, avšak nepokrývá rozdíly v zacházení založené na státní příslušnosti a nedotýká se ustanovení o vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí a o jejich přístupu k zaměstnání a povolání.“

4 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Účel“, stanoví:

„Účelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.“

5 Článek 2 uvedené směrnice, nadepsaný „Pojem diskriminace“, v odstavci 5 uvádí:

„Tato směrnice se nedotýká opatření stanovených vnitrostátními právními předpisy, která jsou v demokratické společnosti nutná pro veřejnou bezpečnost, udržování veřejného pořádku a předcházení trestným činům, pro ochranu zdraví a ochranu práv a svobod ostatních lidí.“

6 Článek 3 téže směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, v odst. 1 písm. a) a c) stanoví:

„V rámci pravomocí svěřených Společenství se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o

a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábory bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie včetně získávání praktických zkušeností;

[...]

c) podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování.“

7 Článek 17 směrnice 2000/78, nadepsaný „Sankce“, uvádí:

„Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody poškozenému, musí být účinné, přiměřené a odrazující. Členské státy oznámí tyto předpisy Komisi nejpozději do 2. prosince 2003 a co nejdříve veškeré následné změny, které se jich týkají.“

Polské právo

8 Článek 4 ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (zákon, kterým se provádí některá ustanovení práva Evropské unie v oblasti rovného zacházení) ze dne 3. prosince 2010 (Dz. U. č. 254, položka 1700), v konsolidovaném znění (Dz. U. z roku 2016, položka 1219) (dále jen „zákon o rovném zacházení“), uvádí:

„Tento zákon se vztahuje na:

[...]

2) podmínky přístupu k hospodářské nebo profesní činnosti a podmínky jejich výkonu, a to zejména v rámci pracovního poměru nebo práce vykonávané na základě občanskoprávní smlouvy;

[...]“

9 Článek 5 tohoto zákona stanoví:

„Tento zákon se nevztahuje na:

[...]

3) svobodnou volbu smluvní strany, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu nebo státní příslušnosti;

[...]“

10 Článek 8 odst. 1 bod 2 uvedeného zákona stanoví:

„Zakazuje se jakákoli diskriminace fyzických osob na základě pohlaví, rasy, etnického původu, státní příslušnosti, náboženského vyznání, přesvědčení, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace, pokud jde o:

[...]

2) podmínky přístupu k hospodářské nebo profesní činnosti a podmínky jejich výkonu, a to zejména v rámci pracovního poměru nebo práce vykonávané na základě občanskoprávní smlouvy.“

11 Článek 13 téhož zákona uvádí:

„1. Každý, vůči němuž byla porušena zásada rovného zacházení, má právo na náhradu škody.

2. Ustanovení [ustawy – Kodeks cywilny (občanský zákoník) ze dne 23. dubna 1964] [...] se uplatní při porušení zásady rovného zacházení.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

12 V letech 2010 až 2017 uzavřel žalobce v rámci své samostatné hospodářské činnosti řadu po sobě jdoucích krátkodobých smluv o dílo se společností TP, která v Polsku provozuje celostátní veřejnoprávní televizní stanici a jejímž jediným akcionářem je stát.

13 Na základě těchto smluv plnil žalobce v redakci vysílání a reklamy Programu 1 společnosti TP pracovní úkoly v rámci týdenních služeb, během kterých připravoval audiovizuální sestřihy, propagační trailery či upoutávky pro sebestopagační vysílání společnosti TP. W. S., který byl ředitelem redakce vysílání a reklamy tohoto Programu 1 a přímým nadřízeným žalobce, rozdělval služby mezi posledně uvedeného a další novinářku vykonávající tutéž činnost jako žalobce tak, že každý z nich za měsíc odsloužil dvě týdenní služby.

14 Od srpna 2017 byla plánována reorganizace vnitřních struktur TP, v rámci které měly být úkoly žalobce převedeny na nový útvar, a sice agenturu pro tvorbu, vysílání a reklamu.

15 Na pracovní schůzi, která se konala na konci října 2017, bylo oznámeno, že žalobce patří mezi spolupracovníky, kteří úspěšně prošli hodnocením prováděným za účelem této reorganizace.

- 16 Dne 20. listopadu 2017 uzavřel žalobce se společností TP novou smlouvu o dílo na dobu jednoho měsíce.
- 17 Dne 29. listopadu 2017 obdržel žalobce rozpis práce na prosinec 2017, ve kterém byly stanoveny dvě týdenní služby začínající ve dnech 7. a 21. prosince 2017.
- 18 Dne 4. prosince 2017 zveřejnili žalobce a jeho partner na svém kanálu YouTube vánoční hudební video propagující toleranci vůči párům stejného pohlaví. V tomto videu, nazvaném „*Pokochaj nas w święta*“ („Mějte nás rádi o Vánocích“), byly ukázány páry stejného pohlaví během vánočních oslav.
- 19 Dne 6. prosince 2017 obdržel žalobce od W. S. e-mail, ve kterém jej informoval o zrušení jeho týdenní služby, která měla začít dne 7. prosince 2017.
- 20 Dne 20. prosince 2017 W. S. oznámil žalobci, že se již nepočítá s jeho týdenní službou, která měla začít dne 21. prosince 2017.
- 21 Žalobce tak v prosinci 2017 nevykonal žádnou službu a společnost TP s ním následně neuzavřela žádnou novou smlouvu o dílo.
- 22 Žalobce podal k předkládajícímu soudu Sądu Rejonowemu dla m. st. Warszawy w Warszawie (obvodní soud pro hlavní město Varšavu ve Varšavě, Polsko) žalobu znějící na to, aby byla společnosti TP uložena povinnost zaplatit mu částku 47 924,92 polského zlotého (PLN) (přibližně 10 130 eur), navýšenou o zákonné úroky z prodlení, z titulu náhrady škody a nemajetkové újmy vyplývající z porušení zásady rovného zacházení z důvodu přímé diskriminace na základě sexuální orientace, pokud jde o podmínky přístupu k hospodářské činnosti a jejího výkonu v rámci občanskoprávní smlouvy.
- 23 Na podporu uvedené žaloby žalobce tvrdí, že se stal obětí takové diskriminace, jelikož pravděpodobnou příčinou zrušení služeb uvedených v bodě 17 tohoto rozsudku a ukončení jeho spolupráce se společností TP bylo zveřejnění videa uvedeného v bodě 18 tohoto rozsudku.
- 24 TP navrhuje, aby byla žaloba zamítnuta, a zejména tvrdí, že zákon nezaručuje prodloužení smlouvy o dílo, kterou s žalobcem uzavřela.
- 25 Předkládající soud má pochybnosti o slučitelnosti čl. 5 bodu 3 zákona o rovném zacházení s unijním právem, jelikož toto ustanovení vylučuje z působnosti tohoto zákona, a tudíž z ochrany proti diskriminaci poskytované směrnicí 2000/78, svobodnou volbu smluvní strany pouze tehdy, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu či státní příslušnosti.
- 26 Uvedený soud si klade otázku, zda situace, o kterou se jedná v původním řízení, spadá do působnosti čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice 2000/78, který zaručuje ochranu proti diskriminaci založené zejména na sexuální orientaci, pokud jde o podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábory, jakož i podmínek zaměstnání a pracovních podmínek.
- 27 Na prvním místě si uvedený soud zejména klade otázku, zda může být nezávislá hospodářská činnost žalobce kvalifikována jako „samostatná výdělečná činnost“ ve smyslu tohoto čl. 3 odst. 1 písm. a).

- 28 Na druhém místě se předkládající soud táže, zda toto ustanovení musí být vykládáno v tom smyslu, že jeho cílem je zajistit ochranu proti diskriminaci na základě sexuální orientace i v takové situaci, jaká je dotčena v původním řízení, jelikož odmítnutí uzavřít smlouvu s osobou samostatně výdělečně činnou pouze z důvodu její sexuální orientace se jeví jako projev omezení podmínek přístupu k samostatné výdělečné činnosti.
- 29 Za těchto podmínek se Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Obvodní soud pro hlavní město Varšavu ve Varšavě) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice [2000/78] vykládán v tom smyslu, že umožňuje vyloučit z oblasti působnosti této směrnice, a v důsledku toho vyloučit i uplatnění sankcí přijatých ve vnitrostátních právních předpisech na základě článku 17 této směrnice, svobodnou volbu smluvní strany, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu či státní příslušnosti, v situaci, kdy se diskriminace projevuje odmítnutím uzavřít občanskoprávní smlouvu, podle níž by měla práci odvést fyzická osoba, která vykonává hospodářskou činnost jako samostatně výdělečně činná osoba, a důvodem pro odmítnutí uzavřít tuto smlouvu je sexuální orientace potenciální smluvní strany?“

K předběžné otázce

- 30 Na úvod je třeba poznamenat, že předkládající soud chtěl odkazem na článek 17 směrnice 2000/78, který učinil v předběžné otázce, pouze zdůraznit, že v případě použitelnosti ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) této směrnice na spor v původním řízení se použije rovněž tento článek 17, a v důsledku toho sankce stanovené vnitrostátním právem na základě posledně uvedeného článku. Tato otázka nevyžaduje v tomto rozsahu zvláštní výklad uvedeného článku 17.
- 31 Podstatou otázky předkládajícího soudu totiž je, zda čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, v důsledku které je na základě svobodné volby smluvní strany z ochrany proti diskriminaci, která má být poskytnuta na základě této směrnice, vyloučena situace, kdy je odmítnutí uzavřít, nebo obnovit s určitou osobou smlouvu, jejímž předmětem je uskutečnění určitých plnění touto osobou v rámci výkonu nezávislé činnosti, založeno na její sexuální orientaci.
- 32 Vystává tedy otázka, zda taková situace, o kterou se jedná v původním řízení, spadá do působnosti směrnice 2000/78.

K článku 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78

- 33 Článek 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 stanoví, že „[v] rámci pravomocí svěřených Unii se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábory bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie včetně získávání praktických zkušeností“.
- 34 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že uvedená směrnice pro účely definice pojmu „podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání“, který je uveden v tomto ustanovení, neodkazuje na právo členských států. Z požadavků na jednotné uplatňování unijního práva a ze zásady rovnosti přitom vyplývá, že znění ustanovení unijního práva, které za účelem

vymezení svého smyslu a dosahu výslovně neodkazuje na právo členských států, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Unii (rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 25 a citovaná judikatura).

- 35 Dále vzhledem k tomu, že tatož směrnice nedefinuje výraz „podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání“, musí být tento výraz vykládán v souladu s jeho obvyklým smyslem v běžném jazyce, s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém je použit, a k cílům, které sleduje právní úprava, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 26 a citovaná judikatura).
- 36 Na prvním místě je třeba konstatovat, že ze společného použití výrazů „zaměstnání“, „samostatná výdělečná činnost“ a „povolání“ vyplývá, že podmínky přístupu k jakékoli profesní činnosti bez ohledu na její povahu a charakteristiky spadají pod čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78, a tudíž do oblasti působnosti této směrnice. Tyto výrazy totiž musí být chápány v širokém smyslu, jak vyplývá ze srovnání různých jazykových verzí tohoto ustanovení a z použití obecných výrazů v těchto zněních, jako jsou jednak – pokud jde o pojem „samostatná výdělečná činnost“ – *actividad por cuenta propia* ve španělském jazyce, *selvstændig erhvervsvirksomhed* v dánském jazyce, *selbständiger Erwerbstätigkeit* v německém jazyce, *self-employment* v anglickém jazyce, *arbeid [...] als zelfstandige* v nizozemském jazyce a *pracy na własny rachunek* v polském jazyce a jednak – pokud jde o pojem „povolání“ – *ejercicio profesional* ve španělském jazyce, *erhvervsmæssig beskæftigelse* v dánském jazyce, *unselbständiger Erwerbstätigkeit* v německém jazyce, *occupation* v anglickém jazyce, *beroep* v nizozemském jazyce a *zatrudnienia* v polském jazyce (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 27).
- 37 Kromě toho vedle skutečnosti, že se uvedené ustanovení výslovně týká samostatné výdělečné činnosti, z výrazů „zaměstnání“ a „povolání“, chápaných v jejich běžném smyslu, tak vyplývá, že unijní normotvůrce neměl v úmyslu omezit působnost směrnice 2000/78 na pracovní místa zastávaná „pracovníkem“ ve smyslu článku 45 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 28 a citovaná judikatura).
- 38 Znění čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 potvrzuje, že její působnost není omezena pouze na podmínky přístupu k pracovním místům zastávaným „pracovníky“ ve smyslu článku 45 SFEU, jelikož podle tohoto znění se tato směrnice vztahuje na „všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, [...] bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie“ (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 29).
- 39 Doslovný výklad čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 je potvrzen jejími cíli, z nichž vyplývá, že „pojem „podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání“, který vymezuje rozsah působnosti této směrnice, nemůže být vykládán restriktivně (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 30 a citovaná judikatura).
- 40 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 2000/78 byla přijata na základě článku 13 ES, který nyní po změně odpovídá čl. 19 odst. 1 SFEU, jenž svěřuje Unii pravomoc přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci mimo jiné na základě sexuální orientace (rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, bod 35).

- 41 Podle článku 1 směrnice 2000/78 a jak vyplývá jednak z nadpisu a bodů odůvodnění této směrnice a jednak z jejího obsahu a účelu, je účelem této směrnice stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě mimo jiné sexuální orientace v „zaměstnání a povolání“, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení, a to tím, že každé osobě poskytuje účinnou ochranu proti diskriminaci mimo jiné na základě tohoto důvodu (rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, bod 36 a citovaná judikatura).
- 42 Zejména bod 9 odůvodnění uvedené směrnice zdůrazňuje, že zaměstnání a povolání jsou klíčovými prvky při zaručení rovných příležitostí pro všechny a velmi přispívají k plné účasti občanů na hospodářském, kulturním a sociálním životě a k osobnímu rozvoji. Rovněž v tomto smyslu bod 11 odůvodnění téže směrnice uvádí, že diskriminace na základě mimo jiné sexuální orientace může ohrozit dosažení cílů Smlouvy o FEU, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti, solidarity a volného pohybu osob (rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, bod 37).
- 43 Směrnice 2000/78 tedy není takovým aktem sekundárního unijního práva, jako jsou akty založené například na čl. 153 odst. 2 SFEU, jejichž cílem je ochrana pouze pracovníků jakožto slabší strany pracovního poměru, ale jejím cílem je odstranit z důvodů společenských a veřejných zájmů všechny diskriminační překážky přístupu k prostředkům obživy a schopnosti přispět společnosti prací, bez ohledu na právní formu, na jejímž základě je tato práce vykonávána (rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 34 a citovaná judikatura).
- 44 I když se tak má směrnice 2000/78 vztahovat na širokou škálu profesních činností, včetně činností vykonávaných osobami samostatně výdělečně činnými za účelem zajištění jejich obživy, nic to nemění na tom, že je třeba rozlišovat činnosti, které spadají do působnosti této směrnice, a činnosti, které spočívají v pouhém dodání zboží nebo služeb jednomu nebo více příjemcům a do její působnosti nespádají.
- 45 Aby tedy profesní činnosti spadaly do působnosti směrnice 2000/78, je třeba, aby byly tyto činnosti skutečné a byly vykonávány v rámci právního vztahu, který se vyznačuje určitou stabilitou.
- 46 I když v projednávaném případě přísluší předkládajícímu soudu posoudit, zda činnost vykonávaná žalobcem splňuje toto kritérium, je třeba zaprvé uvést, že ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že žalobce na základě po sobě jdoucích krátkodobých smluv o dílo, které byly uzavřeny v rámci jeho samostatné hospodářské činnosti, osobně připravoval audiovizuální sestřihy, propagační trailery či upoutávky pro redakci vysílání a reklamy Programu 1 společnosti TP. Zadruhé z tohoto spisu rovněž vyplývá, že žalobce byl při výkonu této činnosti závislý na rozdělení týdenních služeb prováděném W. S. a ještě nedávno úspěšně prošel hodnocením prováděným v rámci reorganizace vnitřních struktur společnosti TP.
- 47 Přitom vzhledem k tomu, že – jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí – činnost vykonávaná žalobcem představuje reálnou a skutečnou profesní činnost vykonávanou osobně a pravidelně ve prospěch téhož příjemce, která mu umožňuje mít zcela nebo zčásti přístup k prostředkům obživy, otázka, zda podmínky přístupu k takové činnosti spadají pod čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78, nezávisí na tom, zda je tato činnost kvalifikována jako „zaměstnání“ nebo „samostatná výdělečná činnost“, jelikož působnost tohoto ustanovení, a tudíž působnost této směrnice musí být chápány v širokém smyslu, jako bylo uvedeno v bodě 36 tohoto rozsudku.

- 48 Pokud jde na druhém místě o otázku, zda uzavření takové smlouvy o dílo, o jakou se jedná v původním řízení, spadá pod pojem „podmínky přístupu“ k samostatné výdělečné činnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78, polská vláda v písemném vyjádření a na jednání tvrdila, že žalobce před uzavřením smlouvy o dílo dotčené v původním řízení již v plném rozsahu využil svého práva na přístup k samostatné výdělečné činnosti a že jej mohl i nadále bez překážek vykonávat, a to i ve prospěch jiných příjemců než společnosti TP, neboť společnost TP nemohla omezit toto právo, které se týká samotného rozhodnutí takovou činnost vykonávat.
- 49 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že slovní spojení „podmínky přístupu“ k samostatné výdělečné činnosti se v běžném jazyce vztahuje na okolnosti nebo skutečnosti, které musejí být nutně dány, aby osoba mohla vykonávat danou samostatně výdělečnou činnost (obdobně viz rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, EU:C:2020:289, bod 33).
- 50 Je přitom třeba zdůraznit, že aby taková osoba, jako je žalobce, mohla skutečně vykonávat svou profesní činnost, uzavření smlouvy o dílo představuje okolnost, jejíž existence může být nezbytná. Pojem „podmínky přístupu“ k samostatné výdělečné činnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 tedy může zahrnovat uzavření takové smlouvy, o jakou se jedná v původním řízení.
- 51 Z výše uvedeného vyplývá, že odmítnutí uzavřít smlouvu o dílo se smluvní stranou, která vykonává samostatnou hospodářskou činnost, z důvodů týkajících se sexuální orientace této smluvní strany spadá do působnosti tohoto ustanovení, a tudíž do působnosti této směrnice.

K článku 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78

- 52 Článek 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 uvádí, že tato směrnice je použitelná, „pokud jde o podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování“.
- 53 Na prvním místě je třeba zajisté konstatovat, že na rozdíl od čl. 3 odst. 1 písm. a) této směrnice tento čl. 3 odst. 1 písm. c) výslovně neodkazuje na „samostatné výdělečné činnosti“, ale týká se pouze podmínek „zaměstnání“ a „pracovních podmínek“.
- 54 Jak ovšem vyplývá z judikatury Soudního dvora citované v bodě 43 tohoto rozsudku, cílem směrnice 2000/78 není ochrana pouze pracovníků jakožto slabší strany pracovního poměru, ale jejím cílem je odstranit z důvodů společenských a veřejných zájmů všechny diskriminační překážky přístupu k prostředkům obživy a schopnosti přispět společnosti prací bez ohledu na právní formu, na jejímž základě je tato práce vykonávána.
- 55 Z toho plyne, že ochrana poskytovaná směrnicí 2000/78 nemůže záviset na formální kvalifikaci pracovního poměru ve vnitrostátním právu nebo na volbě, která je při náboru dotyčné osoby učiněna mezi jedním nebo druhým typem smlouvy (obdobně viz rozsudek ze dne 11. listopadu 2010, Danosa, C-232/09, EU:C:2010:674, bod 69), jelikož jak bylo uvedeno v bodě 36 tohoto rozsudku, znění této směrnice musí být chápáno v širokém smyslu.
- 56 Vzhledem k tomu, že na základě čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o „podmínky přístupu k [...] samostatné výdělečné činnosti“, cíle sledovaného touto směrnicí by nemohlo být dosaženo, kdyby ochrana poskytovaná touto směrnicí proti jakékoli formě diskriminace na základě některého z takových důvodů uvedených v článku 1 dané směrnice, jako

je mimo jiné sexuální orientace, neumožňovala zaručit dodržení zásady rovného zacházení po přístupu k těmto samostatným výdělečným činnostem, a tedy zejména pokud jde o podmínky výkonu a ukončení uvedených činností. Tato ochrana se tedy vztahuje na dotyčný profesní vztah v plném rozsahu.

- 57 Takový výklad odpovídá cíli směrnice 2000/78, kterým je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací mimo jiné na základě sexuální orientace v oblasti zaměstnání a povolání, takže pojmy, které v článku 3 této směrnice upřesňují rozsah její působnosti, nemohou být vykládány restriktivně (obdobně viz rozsudek ze dne 2. června 2022, HK/Danmark a HK/Privat, C-587/20, EU:C:2022:419, bod 51).
- 58 Z teleologického výkladu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 tak vyplývá, že pojem „podmínky zaměstnání a pracovní podmínky“, který je v tomto článku uveden, se v širokém smyslu vztahuje na podmínky použitelné na jakoukoli formu zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti, a to bez ohledu na právní formu, ve které je činnost vykonávána.
- 59 Na druhém místě vyvstává otázka, zda rozhodnutí společnosti TP nesplnit a neprodloužit smlouvu o dílo, kterou uzavřela s žalobcem, a ukončit tím jejich profesní vztah z důvodů údajně souvisejících se sexuální orientací dotyčného, spadá pod pojem „podmínky zaměstnání a pracovní podmínky“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78.
- 60 Polská vláda v tomto ohledu tvrdí, že osoba samostatně výdělečně činná nemá se svou smluvní stranou pracovněprávní vztah, v rámci kterého může jedna strana „propustit“ druhou stranu.
- 61 Je pravda, že se pojem „propuštění“ obecně vztahuje na ukončení pracovní smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem.
- 62 Avšak, jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 102 svého stanoviska, pojem „propuštění“ je v čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78 uveden pouze jako příklad pojmu „podmínky zaměstnání a pracovní podmínky“ a týká se zejména jednostranného ukončení všech činností uvedených v tomto čl. 3 odst. 1 písm. a).
- 63 Je totiž třeba zejména zdůraznit, že stejně jako zaměstnaná osoba, která může nedobrovolně ztratit své zaměstnání zejména v důsledku „propuštění“, může být i osoba vykonávající samostatnou výdělečnou činnost nucena tuto činnost ukončit kvůli svému smluvnímu partnerovi, a může se tak ocitnout ve zranitelné situaci srovnatelné se situací propuštěného zaměstnance (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. prosince 2017, Gusa, C-442/16, EU:C:2017:1004, bod 43).
- 64 V projednávaném případě společnost TP jednostranně zrušila týdenní služby žalobce začínající dne 7. a 21. prosince 2017 a poté, co žalobce na internetu zveřejnil video uvedené v bodě 18 tohoto rozsudku, s ním společnost TP neuzavřela žádnou novou smlouvu o dílo.
- 65 Skutečnost, že žalobce nemohl v prosinci 2017 odsloužit žádnou týdenní službu stanovenou ve smlouvě o dílo, kterou uzavřel se společností TP, tedy z hlediska judikatury Soudního dvora citované v bodě 63 tohoto rozsudku patrně představuje nedobrovolné ukončení činnosti osoby samostatně výdělečně činné, které lze postavit na roveň propuštění zaměstnance, což musí nicméně ověřit předkládající soud.

- 66 Za těchto podmínek, s výhradou posouzení uvedeného v bodě 46 tohoto rozsudku, rozhodnutí společnosti TP neprodloužit tuto smlouvu o dílo z důvodu – jak tvrdí žalobce – jeho sexuální orientace, a ukončit tím profesní vztah, který mezi nimi existoval, spadá do působnosti čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice 2000/78.

K článku 2 odst. 5 směrnice 2000/78

- 67 Předkládajícímu soudu přísluší, aby s ohledem na všechny relevantní okolnosti sporu, který mu byl předložen, zejména s ohledem na zákon o rovném zacházení, jehož výklad spadá do jeho výlučné pravomoci, určil, zda vyloučení svobodné volby smluvní strany z působnosti tohoto zákona, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu nebo státní příslušnosti, jak je stanoveno v čl. 5 bodě 3 uvedeného zákona, představuje přímou nebo nepřímou diskriminaci na základě sexuální orientace žalobce.
- 68 V případě, že by uvedený soud dospěl k závěru, že je taková diskriminace dána, je třeba dále upřesnit, že tato diskriminace nemůže být odůvodněna, jak tvrdí žalobce a belgická vláda, jedním z důvodů uvedených v čl. 2 odst. 5 směrnice 2000/78.
- 69 Podle tohoto ustanovení se tato směrnice nedotýká opatření stanovených vnitrostátními právními předpisy, která jsou v demokratické společnosti nutná pro veřejnou bezpečnost, udržování veřejného pořádku a předcházení trestným činům, pro ochranu zdraví a ochranu práv a svobod ostatních lidí.
- 70 Přijetím daného ustanovení měl unijní normotvůrce v úmyslu předejít v oblasti zaměstnání a povolání konfliktu mezi zásadou rovného zacházení na jedné straně a potřebou zajistit veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost a veřejné zdraví, předcházení protiprávním jednáním a ochranu individuálních práv a svobod, které jsou nezbytné pro fungování demokratické společnosti, na straně druhé. Rozhodl se tak, že v určitých případech uvedených v čl. 2 odst. 5 dané směrnice se zásady stanovené touto směrnicí nevztahují na opatření zahrnující rozdíly v zacházení na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1 téže směrnice, avšak s tou podmínkou, že tato opatření jsou nutná pro dosažení výše uvedených cílů (rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Cafaro, C-396/18, EU:C:2019:929, bod 41 a citovaná judikatura).
- 71 Tento čl. 2 odst. 5 musí být vykládán restriktivně, neboť zavádí výjimku ze zásady zákazu diskriminace (rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Cafaro, C-396/18, EU:C:2019:929, bod 42 a citovaná judikatura).
- 72 V projednávaném případě je třeba na prvním místě konstatovat, že vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, a sice čl. 5 bod 3 zákona o rovném zacházení, představuje opatření stanovené vnitrostátními právními předpisy ve smyslu uvedeného čl. 2 odst. 5.
- 73 Na druhém místě ovšem uvedený čl. 5 bod 3 zákona o rovném zacházení podle všeho *a priori* sleduje cíl týkající se ochrany práv a svobod ostatních lidí ve smyslu téhož čl. 2 odst. 5, konkrétně ochrany smluvní svobody, tím, že zaručuje svobodnou volbu smluvní strany, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu nebo státní příslušnosti.

- 74 Ochrana poskytovaná článkem 16 Listiny základních práv Evropské unie, nadepsaným „Svoboda podnikání“, zahrnuje svobodu vykonávat hospodářskou nebo obchodní činnost, smluvní svobodu a volnou hospodářskou soutěž, a týká se zejména svobodné volby hospodářského partnera (rozsudek ze dne 21. prosince 2021, Bank Melli Iran, C-124/20, EU:C:2021:1035, bod 79 a citovaná judikatura).
- 75 Svoboda podnikání však nepředstavuje absolutní výsadu, ale musí být posuzována ve vztahu ke své úloze ve společnosti (rozsudek ze dne 22. ledna 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, bod 45 a citovaná judikatura).
- 76 V projednávaném případě postačí konstatovat, že jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 111 svého stanoviska, samotná skutečnost, že čl. 5 bod 3 zákona o rovném zacházení stanoví řadu výjimek ze svobodné volby smluvního partnera, svědčí o tom, že samotný polský zákonodárce měl za to, že diskriminaci nelze považovat za nezbytnou k zajištění smluvní svobody v demokratické společnosti. Nic přitom neumožňuje mít za to, že by tomu bylo jinak v závislosti na tom, zda je dotyčná diskriminace založena na sexuální orientaci, nebo na některém z dalších důvodů výslovně uvedených v tomto čl. 5 bodě 3.
- 77 Kdyby se ostatně připustilo, že smluvní svoboda umožňuje odmítnout uzavřít s osobou smlouvu z důvodu její sexuální orientace, znamenalo by to zbavit čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 jeho užitečného účinku, jelikož toto ustanovení zakazuje právě jakoukoli diskriminaci na základě takového důvodu, pokud jde o přístup k samostatné výdělečné činnosti.
- 78 S ohledem na výše uvedené je třeba konstatovat, že čl. 5 bod 3 zákona o rovném zacházení nemůže za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, odůvodnit vyloučení ochrany proti diskriminaci poskytnuté směrnicí 2000/78, pokud toto vyloučení není v souladu s čl. 2 odst. 5 této směrnice nezbytné k ochraně práv a svobod ostatních lidí v demokratické společnosti.
- 79 S ohledem na výše uvedené je třeba na položenou otázku odpovědět, že čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, v důsledku které je na základě svobodné volby smluvní strany z ochrany proti diskriminaci, která má být poskytnuta na základě této směrnice, vyloučena situace, kdy je odmítnutí uzavřít, nebo obnovit s určitou osobou smlouvu, jejímž předmětem je uskutečnění určitých plnění touto osobou v rámci výkonu nezávislé činnosti, založeno na její sexuální orientaci.

K nákladům řízení

- 80 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání,

musí být vykládán v tom smyslu, že

brání vnitrostátní právní úpravě, v důsledku které je na základě svobodné volby smluvní strany z ochrany proti diskriminaci, která má být poskytnuta na základě této směrnice, vyloučena situace, kdy je odmítnutí uzavřít, nebo obnovit s určitou osobou smlouvu, jejímž předmětem je uskutečnění určitých plnění touto osobou v rámci výkonu nezávislé činnosti, založeno na její sexuální orientaci.

Podpisy.